Buda dazagadaa tîmmi di jedindigaa

Kîtab maša adiya dazagada dowaa Gûra-a
Ôwuri murdom saã čûu, sagahanu 2023

Collection de recettes des femmes de Gouro.
Décembre 2023

الكلمات والصور عمل نساء جورو.
شحر ١٢، سنة ٢٠٢٣

Réalisé par :
Amina Idriss Allaci,
Dočuiĩ (Anja Neuhaus-Höneisen)

PALMERAIE
CENTRE CULTUREL

TUDAGA
DAZAGA
KANEMBU

***Langue** : Dazaga (Toubou)*

Traduction du titre :
Les repas des dattes, faites par les femmes toubou.

***Genre** : cuisine*

***Textes** : Amina Idriss Allaci*
Zanaba Saleh Tchozi
Hawa Abdallah Abbas
Fozia Allaci Yuskoi

***Photos** : Dočuiĩ*

***Revue et corrigé** : Ahmat Saleh Bodoumi*

Première édition : 2 exemplaires (Déc. 2023)

© 2023 Centre Culturel Palmeraie

Amma tindaa kubbaa, tîmmi daha maša budi kaaga šiša jeyindigi. Buda tîmmi di jedindigaa budi cusa, ciidi jedi hunduũ budi tusu. Dowiã dazagada dowa gona gaddaa dowa, kalla wîni kegaa, kîzei huma awušindinni. Tinda buda ndiraa mara de adaga ndiraa guru. Tê-u jilla di maša adaga tinda-a hûtur hudakindinnoo gali.

Ammaa hatigi : « Aũ adaga dannaã eke mea danne kege » yindigi. Adaga tindaa hukur tîdaa. Wôtige kuu di cikaa daha zaga tîmmi yuna kuda hoŋum jeniĩŋa ye, yuna barayinigaa ye urrudirigi.

Budi šukurnindir.

Yuna barayinigaa:

- *Kowa*

Zaga jediniŋa :

1. Kowa îyi tûllum bôla kisiĩgi.

2. Tardum njorcindigi.

3. Njorcundoo, gonum keyeniĩgi.

4. Gonum kunusu duro tunum toĩgi. Aũ dagoo mêkina duro dunu gînnigi.

5. Ai agu gahuwa tigindinaã. Aũ dagoo kumba ye, baharata kuda ye, hokinigi.

6. Wîni daha naam cirakturum, yaiĩgi. Dagumoo na sûkur tuniĩgi, dagumoo na tîmma muĩgi.

TUZU

Awur

Yuna barayinigaa :

- *Awur*
- *Tîmma*

Zaga jediniŋa :

1. Awuraa aharai daha cunum bûla kisiĩgi.

2. Awuraa wîni daha dûdum, addiĩ keyeniĩgi.

3. Tîmma kunusu di toom nîski kisiĩgi.

4. Tîmmi nîskiĩ ye awuraa ye kezeniĩgi.

5. Kunusu di toyiĩ dee imbi guruwoo soyiĩgi.

6. Tasuũ daha tiriĩgi agu addiĩ addiĩ di amma di kuu naam yeniĩgi.

TUZU

Nîgii

Yuna barayinigaa:

- *Tûmma kuha*
- *Dĩĩ haũ*
- *Coto*

Zaga jediniŋa :

1. Ŋahila šiŋeniĩgi.

2. Gonum kiniĩgi.
   Ŋahila keyeniĩgi.

1. Tĩmmi toom nîski kisiĩgi.

4. Coto addiĩ toniĩgi.
Dîmme ye tîmmi nîskiĩ ye yutu kizeniĩgi.

5. Kizenum îyi di kelenum.

6. Tonum yaiĩgi.

TUZU

Kile tîmmi ŋa (Osol)

Yuna barayinigaa

- *Tîmma*

Zaga jediniŋa :

1. Tîmmi mea mada calliĩgi.

2. Kowa maŋiĩgi.

3. Lûhuniĩgi.

4. Îyi huma cillim (šefeniĩgi).

5. Îyi kileã wîni daha naiĩgi.

6. Cirawoo kôhordi huma dahu di ciŋa sardum huŋiĩgi. Addiĩ gali bahoo, tikide tigisigi. Aũ kile bu dagoo, sukur duro dunigi. Aũ kile bu dagunnoo, te kege di caktirigi.

TUZU

Jujunu jenu

Yuna barayinigaa :

- *Imbi*
- *Tîmmi hadi*
- *Dĩĩ hôrun*

Zaga jediniŋa :

1. Imbi wîni daha naĩgi.

2. Tîmmiĩ duro tuniĩgi.

3. Addi bahoo dĩĩ hôrun addiĩ duro tuniĩgi.

4. Gûrdum imbi gûruwoo bîde naĩgi.

TUZU

Yuna barayinigaa :

- *Ŋahila hã*
- *Dĩĩ hôrun*
- *Tîmmi hadi (tîmma kirim lûhunum)*

Zaga jediniŋa :

1. Ŋahila kînniĩgi.

2. Budaniĩgi.
   Dĩĩ hôrun addiĩ hoŋuma de budaniĩgi.

3. Tûkula kuhum, kûi huma daha lûli tiriĩgi.

4. Îyi duro kowa mînda mûĩgi. Wîni daha naĩgi.

5. Dîya tûkula duro mûĩgi.

6. Gali di bapoo, kunusu duro toĩgi.

7. Kôi ai di dîa tûkulaa ye tîmmi hadi addiĩ ye hoŋum toĩgi.

8. Saga imbi duro keyeniĩgi.

Tîmmi mašaña-u

Yuna barayinigaa :

- *Tîmma*
- *Mašaña*

Zaga jediniŋa :

1. Mašaña maŋiĩgi, zina hediĩgi.
   Tawa duro busau tunum, mašaña duro mûm keyeniĩgi.

2. Hazum zini huma tiriĩgi.

3. Tîmma toom nîski kisiĩgi.

4. Mašaña na toom, tîmmi nîskiĩ yutu kezeniĩgi.

5. Kunusu duro tunum, toĩ imbi guruwo, soiĩgi.

TUZU

Bidi

Yuna barayinigaa:

- *Tîmma*
- *Imbi*

Zaga jediniŋa :

1. Tîmma gonum.
   Jûrdum, bola kisiĩgi.
   Toom nîski kisiĩgi.

2. Daha imbi toĩgi.

3. Kezeniĩgi.

4. Gonum buĩgi.

TUZU

Yuna barayinigaa:

- *Tîmma*
- *Šai*

Zaga jediniŋa :

1. Tîmma calliĩgi, lûhuniĩgi.

2. Kile huma tomiĩgi.

3. Wînii̇̃ daha naĩgi.

4. Duro šai addii̇̃ duniĩgi.

TUZU

Êlifa Dazaga-a

a A 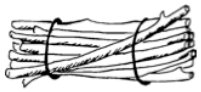 aka	ã Ã saã	b B bosu	c C côhuri	d D dêgil / duŋgu
e E eke	ê Ê êti	f F furãs	g G goni	h H hadin / hani
i I izi	î Î îyi	ĩ Ĩ tiĩ	j J jana	k K kaa
l L lalam	m M mulu	n N nana	ñ Ñ 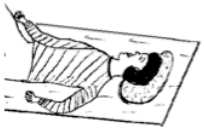 ñaki	n Ŋ ŋahila
o O orko	ô Ô ôrku	p P popur	r R rôdiye	s S sa
š Š šiĩ	t T têlti	u U urru	û Û 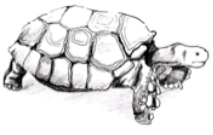 nûru	ũ Ũ aũ
w W wîni	y Y yaya	z Z zîŋki	illustrations: Mbanji Bawe Ernest Brahim Daouda Ôyi Mahûmut Jean-Marie Boayaga Markous Outou Susan Rose	